

درس فارغ فقه مضرت آیت الله مسینی بوشهری (دامت برکاته)

موضوع کلی: فصل فی حکم دائم الحدث

موضوع جزئی: کیفیت نماز خواندن دائم الحدث

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

تاریخ: ۵ آبان ۱۳۹۹

مصادف با: ۹ ربیع الاول ۱۴۴۲

جلسه: ۱۹

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله الطاهرین و اللعن علی اعدائهم اجمعین»

خلاصه جلسه گذشته

بحث در حکم مسلوس و مبطون بود. عرض شد که روایاتی در باب مسلوس و مبطون وارد شده‌اند که در جلسه گذشته به روایت موثق سماعه در رابطه با مسلوس البول اشاره شد و عرض شد که طبق این روایت نماز مسلوس لازم نیست اعاده شود. مناقشه‌ای در رابطه با این روایت صورت گرفته بود که در جلسه گذشته ذکر و از آن، پاسخ داده شد.

اشکال دوم، این است که روایت سماعه، صراحت در بول ندارد، چون لفظ «غیره» که در این روایت آمده است، صریح در بول نیست، بنابراین، نمی‌شود این روایت را بر مسلوس البول حمل کرد چون محتمل است که مقصود از غیر خون، چیزی غیر از بول باشد.

پاسخ از اشکال دوم

در پاسخ از اشکال مذکور، عرض می‌شود که این اشکال نیز وارد نیست چون مراد از کلمه «اما غیره» اگر غیر از بول باشد، جایی برای سؤال باقی نمی‌ماند چون خروج خون از فرج، به تنهایی مبطل وضو نیست و خروج حدث دیگر غیر از بول نیز ناقض وضو نیست و تناسبی نداشت که امام (ع) در پاسخ از سؤال سماعه بفرماید که آلتش را در کیسه‌ای قرار دهد و نمازش را بخواند، بلکه مناسب این بود که حضرت (ع) در رابطه با طهارت و نجاست آنچه خارج شده است و بول نیست، سخن بگوید و مثلاً بفرماید که پاک است یا نجس است، اما فرمایش حضرت (ع)، مبنی بر قرار دادن آلت تناسلی در کیسه و سپس وضو گرفتن و نماز خواندن، با بول سازگاری دارد و با حدث دیگر سازگاری ندارد.

همچنین، کلام حضرت (ع) در ذیل روایت که فرموده است: «فَإِنَّمَا ذَلِكَ بَلَاءٌ ابْتُلِيَ بِهِ فَلَا يُعِيدَنَّ إِلَّا مِنَ الْحَدَثِ الَّذِي يُتَوَضَّأُ مِنْهُ»، قرینه بر این است که منظور از «غیره»، بول است و حدث دیگری مراد نیست. بنابراین، مقصود روایت موثق سماعه این است که بول شخص مسلوس، ناقض وضو نیست لذا وضو گرفتن در اثناء وضو بر شخص مسلوس واجب نیست.

مؤید مطلب مذکور، اخباری است که در احکام مسلوس و مبطون وارد شده‌اند و این اخبار خالی از تعرض نسبت به حکم مربوط به خروج بول و غائط از مسلوس و مبطون در اثناء وضو می‌باشند لذا اگر بول، حدث ناقض بود، از ابتدا وضوی شخص مسلوس باطل می‌بود و از اینکه حضرت (ع) فرموده است که لازم نیست که نماز را اعاده کند، مگر اینکه حدثی برای او پیش آید که [متعارف باشد که] معمولاً برای آن حدث وضو گرفته می‌شود، در این صورت باید نمازش را اعاده کند، معلوم می‌شود که منظور از «غیره»، بول است و لازم نیست که شخص در اثناء نماز، تجدید وضو کند و نمازی را که می‌خواند، صحیح است و نیازی به اعاده ندارد.

اشکال سوم، این است که روایت سماعه، معارض دارد و صحیحه حریز، معارض این روایت است؛

عَنْ حَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع)؛ أَنَّهُ قَالَ: «إِذَا كَانَ الرَّجُلُ يَقْطُرُ مِنْهُ الْبَوْلُ وَالدَّمُ، إِذَا كَانَ حِينَ الصَّلَاةِ اتَّخَذَ كَيْسًا وَجَعَلَ فِيهِ قُطْنًا ثُمَّ عَلَّقَهُ عَلَيْهِ وَادْخَلَ ذِكْرَهُ فِيهِ ثُمَّ صَلَّى يَجْمَعُ بَيْنَ الصَّلَاتَيْنِ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ، يُؤَخِّرُ الظُّهْرَ وَيُعَجِّلُ الْعَصْرَ بِأَذَانٍ وَإِقَامَتَيْنِ وَ يُؤَخِّرُ الْمَغْرِبَ وَيُعَجِّلُ الْعِشَاءَ بِأَذَانٍ وَإِقَامَتَيْنِ وَيَفْعَلُ ذَلِكَ فِي الصُّبْحِ»^۱.

مفاد روایت مذکور، بر کفایت یک وضو برای هر دو نماز ظهر و عصر، به نحوی که بین آن دو نماز جمع شود [و بین آنها فاصله نیفتد]، دلالت می‌کند و این روایت با موثق سماعه که بول مسلوس ناقض وضو نیست، منافات دارد، چون ظاهر این روایت این است که بول مسلوس، ناقض وضو است و راه‌کار این است که شخص بین دو نماز ظهر و عصر جمع کند، ولی موثق سماعه بر عدم ناقضیت بول مسلوس دلالت می‌کند.

پاسخ از اشکال سوم

در پاسخ از اشکال مذکور، عرض می‌شود که صحیحه مذکور نه تنها با موثق عمار منافات ندارد، بلکه مؤید موثق است چون در روایت صحیحه حریز به دو جهت اشاره شده است؛ اول، جمع بین دو نماز ظهر و عصر با وضوی واحد و این جمله مؤید روایت موثق سماعه است چون بر عدم ناقضیت بول خارج شده در زمان دو نماز ظهر و عصر دلالت دارد زیرا اگر خروج بول، ناقض بود، بر شخص واجب می‌شد که در اثناء نماز ظهر و عصر وضو بگیرد و از کفایت وضوی واحد فهمیده می‌شود که خروج بول در اثناء نماز، مبطل نیست و این همان چیزی است که در روایت موثق به آن اشاره شده است. جهت دوم، این است که از صحیحه حریز فهمیده می‌شود که وضوی مسلوس برای دو نماز کفایت می‌کند و شخص مسلوس حق ندارد که با وضویی که گرفته است، نماز دیگری به جای آورد و این مطلب از باب اینکه بول، ناقض وضو می‌باشد، نیست، بلکه شاید به خاطر نجاست محل بول باشد، یعنی چون محتمل است که محل بول نجس شده باشد، مجاز به خواندن نماز دیگری با آن وضو نیست لذا اگر آن نجاست [چه در لباس باشد و چه در بدن باشد] برطرف شود و آن محل تطهیر شود، مسلوس می‌تواند با همان وضو، نماز دیگری را نیز به جای آورد. بنابراین، علت اینکه بول مسلوس در دو نماز عفو شده است، به این خاطر است که ممکن است که بول از شخص خارج شده باشد و شخص با نجاست نمی‌تواند نماز بخواند، در نتیجه آنچه مانع برای خواندن نماز دیگر است، نجاست است. مؤید این مطلب نیز این است که آنچه در روایت صحیحه آمده است، متوجه نماز است و از وضو سخنی نیامده است بنابراین، وضوی شخص مسلوس باطل نمی‌شود.

حکم مبطلون

ظاهر این است که حکم مبطلون نیز همانند حکم مسلوس است که ذکر آن گذشت چون روایت موثق سماعه گرچه در رابطه با مسلوس وارد شده است، ولی ذیل این روایت [«فَإِنَّمَا ذَلِكَ بَلَاءٌ ابْتُلِيَ بِهِ فَلَا يُعِيدَنَّ إِلَّا مِنَ الْحَدَثِ الَّذِي يُتَوَضَّأُ مِنْهُ»] جنبه تعلیلی دارد و از این تعلیل، تعمیم فهمیده می‌شود، یعنی این تعلیل اختصاص به بول ندارد، بلکه غائط را نیز شامل می‌شود به این معنی که علت عدم لزوم اعاده نماز، این است که خروج غیر اختیاری بول، بلائی است که شخص به آن مبتلا شده است و این علت، مبطلون را نیز شامل می‌شود، یعنی در مبطلون نیز شخص به بلائی مبتلا شده است که غائط بدون اختیار از او خارج می‌شود و با توجه به اینکه خاصیت علت این است که حکم را به غیر مورد مذکور در روایت تعمیم می‌دهد - الْعَلَّةُ قَدْ تُخَصِّصُ وَ قَدْ تُعَمَّمُ -، عرض

۱. شیخ حر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۱، کتاب الطهارة، ابواب نواقض الوضوء، باب ۱۹، ص ۲۹۷، ح ۱.

می‌شود که این علت، مبطلون را نیز شامل می‌شود، بنابراین، حکم مذکور در این روایت به غیر مسلوس [، یعنی مبطلون] تعمیم داده می‌شود و از همین جا فقها فرض دیگری را به مسلوس و مبطلون اضافه کرده‌اند و آن شخصی است که پی در پی از او باد معده خارج می‌شود و نمی‌تواند خود را کنترل کند که در عین حالی که در رابطه با این شخص روایتی وارد نشده است، لکن فقها حکم مسلوس و مبطلون را به چنین شخصی نیز تعمیم داده‌اند و گفته‌اند که نمازش باطل نمی‌شود. پس صحیح این است که در رابطه با مسلوس و مبطلون گفته شود که لازم نیست که در اثناء نماز وضو بگیرند، بلکه یک وضو کفایت می‌کند و نیازی به وضوی مجدد نیست.

«الحمد لله رب العالمین»